

לילה והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים יממא הוא אלא הכי קאמר קרייה רחמנא לנהורא

בס"א ג

17 בס"א ג

עוביו של רקיע אחד מעשרה ביום תדע כמה מהלך אדם בינוני ביום עשר פרסאות ומעלות השחר עד הנץ החמה ארבעת מילין משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ארבעת מילין נמצאת עוביו של רקיע אחד מעשרה

20 ת"א ג

קשה לר"ת דנסוף צמח מליקין (שבת דף לז:) אמר איזהו צין השמשות משמשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין דברי ר"י ומסקי' התם דצין השמשות דר"י תלתא ריבעי מילין והכא קאמר ר"י גופיה ארבעה מילין וי"ל דהכא קאמר מתחלת שקיעה דהצנו משעה שמתחלת החמה ליכנס צעזע הרקיע עד הלילה הוי ד' מילין והתם קאמר מסוף שהיעה:

22 כ' י"ו ה' קרי"א ג

והא דאמרין דמלאת הכוכבים וליך הוא לילה דוקא שלשה כוכבים צינוניים אבל פחות לא הוו לילה דהכי אמרינן במס' שבת (לז:) כוכב אחד יום שנים צין השמשות שלשה לילה ואמרין עלה לא כוכבים גדולים הנראים ביום ולא כוכבים קטנים הנראים בלילה חלה צינוניים וכוין שכן ואין הכל בקלאין צין (צינוניים לקטנים) נריך לזכר עד שיראו הקטנים וכן צנונאי שבת נריך לזכר ג"כ שלא לעשות שום מלאכה עד שיראו שלשה כוכבים קטנים ואם הוא יום מעונן ימתין עד שלא הספק מלבו וצ"ש ג"כ אם הוא יום מעונן יקבל אותו מצעוד יום מפני הספק.

23 ת"א ג

ב צריך לזכר מלעשות מלאכה א' עד שיראו (א) שלשה א' כוכבים ב' קטנים ג' ולא יהיו מפורדים אלא ב' [א] רצופים ג' ואם הוא יום המעונן ימתין עד שיצא הספק מלבו:

24 ת"א ג

רצופים. משום תוספת שבת. והוא הדין כשרואה שלשה כוכבים קטנים שאינם רצופים וממתין מעט אחר-כך, מותר לעשות מלאכה, דעיקר טעם הרצופין משום תוספת, וכיון שהמתין מעט הרי הוסיף ודגול מרכבה: (ו) עד שיצא. מה

25 ת"א ג

(א) אבל תענית שלא שקעה עליו חמה, דהיינו שלא השלימו יעד צאת הכוכבים (דהיינו שיראו (ב) ג' כוכבים (ה) [ה] (ג) בינוניים או שהלבנה זורחת בכח ותאיר על הארץ) (הגהות אשרי פ"ק

26 ת"א ג

הוי בין-השמשות: (ג) בינוניים. אבל (ג) גדולים לא מהני, דהם נראין אף ביום. והנה בסימן רצג לענין מוצאי-שבת פסק השולחן-ערוך דאין לעשות מלאכה עד שיראו ג' כוכבים קטנים ורצופים, והוא משום חומרא דשבת, והוא הדין לענין מוצאי יום-הכפורים, אבל בענינונו סגי בבינוניים ואפילו מפורדים [אחרונים]: (ד) אינו תענית. הו לענין שלא יצא

27 ת"א ג

ר"ל זמן קריאת שמע של ערבית, ובו ד' סעיפים: זמן קריאת שמע (א) בלילה משעת יציאת (ב) בשלשה כוכבים (ה) [ה] ג' קטנים.

28 ת"א ג

א (א) בלילה משעת וכו', דכתיב "ובשכבך", וקודם לילה לאו זמן שכיבה הוא, ולילה מקרי משנראו ברקיע שלשה כוכבים בינוניים; (ב) אך מפני שאין הכל בקיאין ויבואו לטעות בגדולים [וגדולים בוודאי אינן סימן ללילה, שכמה פעמים נראין אפילו ביום], החמירו (ג) גבי קריאת שמע דאינו קורא עד שיראו שלשה קטנים: (וב) שלשה כוכבים. ואפילו (ג) מפורדים:

17 בס"א ג

א"ר יהודה אמר שמואל * כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה תנ"ה כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה א"ר יוסי (ב) לא כוכבים גדולים הנראין ביום ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה - אלא בינוניים א"ר יוסי בר' זבדא העושה מלאכה בשני

18 בס"א ג

לילה ואזודו למעמייהו דאיתמר שיעור ביה"ש בכמה אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל שלשה חלקי מיל מאי ג' חלקי מיל אילימא תלתא פלגו מילא נימא מיל ומחצה אלא תלתא תילתי מילא נימא מיל - אלא תלתא ריבעי מילא ורב יוסף אמר רב יהודה אמר

21 ת"א ג

(ב) דעד צאת הכוכבים יממא. ויש לחקור בהא דמצאת הכוכבים הוי לילה אם הכוכבים עצמן הן הלילה או שאין הכוכבים אלא סימן וראי' שהוא לילה. ונ"מ למ"ש בשיטה ב"ב ג"ו דמשו"ה בשתי כיתי עדים המעידים כל כת על עשרה אחת מיקרי חצי דבר משום דהשערות עצמן הן הגדלות אבל בעדי חזקת ג"ש החזקה אינה אלא ראייה שהיא שלו, ולפי"ז אם באו ג' כיתי עדים כל כת מעידה על כוכב אחד אי מיקרי חצי דבר, ויש להביא ראייה ממע"ב דהכוכבים נבראו ביום רביעי וכתוב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד אלמא דאפשר להיות לילה בלא כוכבים כלל.

29 ת"א ג

ב ד [ה] יש אומרים ה' שצריך להוסיף מחול (ה) על הקודש [ט] וזמן תוספת זה הוא (ה) מתחלת השקיעה [ז] שאין השמש נראית על הארץ [י] עד זמן בין השמשות * והזמן הזה [יא] שהוא שלשה מילין ורביעי רצה לעשותו כולו תוספת עושה רצה לעשות ממנו מקצת עושה ובלבד שיוסיף איזה זמן שיהיה ודאי יום מחול על הקודש: ושיעור זמן בין השמשות הוא ט' תלת ריבעי מילא שהם מהלך [יב] אלף וחמש מאות אמות

30 ת"א ג

* עד וכו', קשה לי, דלפי מה דפסק המחבר לעיל בסימן רסא כשיטת רבינו תם דמשקיעת החמה עד ג' כוכבים יש כשיעור הילוך ד' מילין, אם אכן אמר רואין כוכבים ואנו יודעין שעדיין לא נשלם הזמן ד' מילין, על-כרחך דאותן הכוכבים הם גדולים, אם-כן אמאי לא התנה הכא המחבר שיהא נשלם השיעור ד' מילין מעת השקיעה? ואפשר לומר דסבירא ליה דמכיון שאנו רואין ג' כוכבים תלינן דמסתמא נשלם השיעור, אבל אם אנו יודעין שלא נשלם אין-הכיינמי דצריך להמתין עד שיושלם. שוב מצאתי בספר מנחת-כהן, דאפילו לרבינו תם, מכיון שאנו רואין סימן הכוכבים שוב אין להקפיד על שלא נשלם השיעור ד' מילין, עיין שם טעמו. ונראה לי דאפילו להמנחת-כהן, על-כל-פנים נכון

31 ת"א ג

והר"ה ר' יוסף שווארין ז"ל בספרו דברי יוסף (דף ט"א ס"ב) אומר שאחרי בנותיו היבות פעמים אין מספיק (וכמשיש בהקדמת ספ"ו) בדק ומצא שכאוסף ירו שלם: ג' כוכבים בינוניים נראים 28 דק אחר השקיעה (20 דק-נראה כוכב א', 25 דק הב', 28 דק הג'). וג' כוכבים קטנים 40 דק אחר השקיעה (33 דק-נראה כוכב א', 35 דק ב' 40 דק הג').